

зв'язки з іншими напрямками. Подібний початок ніякою мірою не підмінює історію економічних вчень, яка буде вивчатися згодом.

Викладення подальших тем доцільно будувати, використовуючи принцип альтернативності (плюралізму), – на обов'язковому протиставленні існуючих в економічній науці підходів. Так, сутність товару слід розглядати з точки зору трудової теорії вартості та теорії граничної корисності; гроші, – використовуючи еволюційну та раціоналістичну концепції їхнього походження. Подібним чином у студентів виховується звичка дивитися на будь-які проблеми з різних точок зору та, як наслідок, формується власна позиція і так зване "критичне мислення", що є загально визнаним атрибутом "відкритого суспільства".

Сучасний економіко цілком справедливо звинувачують у надмірній математизації – переповненні графіками, схемами, математичними формулами. Без математики неможливо уявити сучасні курси мікро-та макроекономіки, але основна задача вступного курсу полягає у тому, щоб зацікавити студента, навчити елементарній економічній мові та сприяти розвитку його економічної інтуїції. Застосування математичного апарату має бути наступною задачею. Математичний інструментарій не слід абсолютувати, його роль все ж таки допоміжна, коли вже окреслені межі можливого використання та побудована логічна схема, проранжовані за важливістю існуючі проблеми.

У класичній політекономії варто запозичити ставлення до економічних законів. Доволі важливим є прищеплення студентам переконання, що подібно законам природи, економічні також є об'єктивними, тобто існують незалежно від бажання, ставлення, навіть уяви про них людей. Усвідомлення об'єктивності економічних законів є необхідним для нашого суспільства, в якому досі не викоренена традиція і навіть потреба авторитарної влади. Лише у цьому випадку, аналізуючи економічні події, студенти будуть перш за все шукати об'єктивні причини, не піддаючись спокусі пояснювати їх рисами характеру чергового прем'єр-міністра.

Формування у студентів логічно стрункої системи поглядів, охоплення ними цілісної картини розвитку національної економіки сприятиме кращому розумінню та усвідомленню необхідності проведення реформ, що є винятково важливим для сучасної України. Демократична держава потребує економічно освічених громадян, які не стануть легкою здобиччю політиків, що спекулюють популістськими гаслами.

Таким чином, предмет економічної теорії слід розглядати у контексті з задачами викладання. Основною метою та призначенням початкового курсу економічної теорії, яку б назву він не мав, повинно виступати формування певного рівня економічної культури, економічного (критичного) мислення. Саме у цьому полягатиме виконання економічною наукою її світоглядної та виховної функцій.

Список використаних джерел:

1. Мочерний С., Устенко О. Предмет економічної теорії // *Економіка України*. – 2003. – №10. – С.4-10.
2. Гош О. історична місія політичної економії в Україні // *Економіка України*. – 2004. – №2. – С. 52-58.
3. Тивончук І. Про предмет і класифікацію сучасної економічної науки // *Економіка України*. – 1995. – №10. – С. 58-64.
4. Єременко В. Економічна наука: проблеми логіки, методології, класифікації// *Економіка України*. – 2005. – №12. – С. 52 – 64.
5. Стеблій Г.Я., Горбачевська О.13. Методологічні проблеми структуризації економічної теорії: Монографія. – Львів: ЛБІ НБУ, 2005 – 187 с.
6. *Економічна теорія: Політекономія: Підручник /За ред. В.Д. Базилевича. – К: Знання. 2006. – 581 с.*

Annotation. *The discussions are shown in the article which touches the subject of economy theory and the main requirement's to the structure of the course. The accent is done at the woriloutlooking and behaving functions of economic theory.*

Key words: *Political economy, economics, economic theory, propaedeutics, alternative.*

УДК 330.1 (075.8)

О.А. Тимчик, к.п.н., доцент Київського міського педагогічного університету імені БД. Грінченка.

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

У статті викладені деякі теоретичні та практичні проблеми, які мають суттєве значення при аналізі створення програм економічного розвитку.

Ключові слова: *інвестиції, макроекономічне програмування, державні фінансові програми.*

В умовах трансформації економіки виникає проблема інвестиційного забезпечення державних

програм економічного розвитку, оцінки обсягів необхідних капіталовкладень, методів їх залучення, створення інвестиційного капіталу. Отже, в розробці національних та галузевих програм стратегічним фактором, поряд з іншими, виступає обсяг інвестицій, через який урядові та приватні кола мають можливість розробити державні програми, забезпечити необхідні дії та моделі економічного зростання країни.

Перетворення державних підприємств у акціонерні товариства вимагає застосування додаткових капіталів, але вже не на бюджетній плановій основі, яка гарантувала отримання хоча б якихось капіталовкладень. Відомо, що у високорозвинених країнах в акціонерному товаристві початковий капітал складається як з капіталу засновників, так і з капіталу, безпосередньо зібраного в результаті розміщення акцій чи облігацій серед різних груп утримувачів цінних паперів або таких заощаджень тих осіб, які не відносяться до кола акціонерів, але можуть надати капітал у вигляді позик або безпосередніх капіталовкладень.

У будь-якому випадку, акціонерні товариства, створені після приватизації, можуть функціонувати в умовах лише постійного залучення нових капіталів, щоб забезпечити просте відтворення, не кажучи вже про прибуток. Але мова йде про залучення та ефективність капіталу або, інакше кажучи, про співвідношення продуктивності капіталу та продуктивності інвестицій. Теоретично обгрунтовано, що продуктивність капіталу визначається співвідношенням між вартістю продукції, виробленої за даний період, та сумою авансованого капіталу або, виходячи з цього, вартістю продукту на одиницю вкладеного капіталу. А якщо розглядати граничну продуктивність капіталу, то вона визначається масштабами приросту чистого продукту в результаті збільшення інвестованого капіталу на одиницю. Тобто гранична продуктивність капіталу по суті тотожна продуктивності інвестицій. Виходячи з таких уявлень (продуктивності капіталу, що зростає), суб'єкт господарювання приймає рішення про інвестиції, вимірюючи продуктивність капіталовкладень у вартісній, цінovій, а не у натуральній формі.

Таким чином, неважко зрозуміти, що довгострокове (стратегічне) інвестування буде виходити, насамперед, з такого підходу при рішенні про рівень та обсяги капіталовкладень у певний об'єкт. Хоча термін "стратегічне інвестування", та "стратегічний інвестор" стали широко вживаними, але вони не відповідають ні прямому, ні переносному значенню слова "стратегія", тому більш точним є вжиток терміну "довгострокове інвестування". В цьому аспекті і буде розглянута складова державного програмування очікування припливу фінансових ресурсів за рахунок коштів так званих стратегічних (довгострокових) інвесторів з боку урядових установ, роздержавлених підприємств, їх менеджерів.

Суттю стратегічного макроекономічного програмування є визначення основних пріоритетів розвитку національної економіки. Це, перш за все, соціальний захист населення модернізація виробництва, зміна структури економіки, скорочення безробіття та стримування інфляції; це також зміцнення національної валюти, підвищення конкурентоздатності вітчизняних товарів, вирівнювання торговельно-платіжного балансу, впровадження новітніх технологій, розвиток соціальної інфраструктури.

Розробка комплексних програм розвитку національної економіки включає короткострокові (1-2 роки), середньострокові (до 5 років), довгострокові (10-25 років) макроекономічні програми. Державні програми і прогнози стосуються загальногосподарських проблем і охоплюють національну економіку в цілому (національні плани, бюджет, інфляція, стагфляція) та програми розвитку окремих галузей, підгалузей, регіонів. Існують програми регулювання економічних процесів шляхом маніпулювання господарською кон'юктурою і програми, що впливають на зміну співвідношень між різними галузями, сферами національної економіки.

Програма повинна визначати засоби реалізації державних планів і програм: держконтракт і держзамовлення, пільгове оподаткування, пільгове кредитування, цінovі пільги, державне страхування, гарантування ринків збуту, інформаційне забезпечення, розробка спеціальних прогнозів, державне фінансування пачкових досліджень, державна підтримка у просуванні товару на зовнішній ринок. Вищеназвані положення мають загальний характер, але в реальних умовах починають діяти фактори, абсолютно різні за своїм впливом на вартість та динаміку розвитку економічної системи.

Цілком зрозуміло, що в умовах роздержавлення норма прибутку не змінює своїх натуральних пропорцій. Тому попит на капітал слід розглядати як величину, похідну від норми прибутку, але скореговану з урахуванням вартісної структури та знецінення капіталу. Впливають також і суб'єктивні фактори. Національні заощадження в умовах роздержавлення практично не відіграють своєї ролі у процесі перетворення заощаджень у капітал, а процент, його норма в умовах знецінення капіталу не дає можливості визначити ефективність капіталовкладень у вартісній або цінovій формі.

У зазначених умовах перерозподіл багатства підтверджує наступне положення – власник знеціненого капіталу не може зазнавати втрат через встановлені під час продажів низькі ціни і не буде компенсувати свої втрати, навіть незначні, при придбанні промислових об'єктів. Норма відсотку у заставі або маніпулювання акціями цілком покривав витрата. В умовах знецінення капіталу максимальна норма прибутку набуває специфічного виразу, оскільки не є показником привабливості даного конкретного підприємства, а виступає як показник можливості забезпечити інвестиції у сфері інтересів осіб, які вклали

кошти у роздержавлене підприємство Окрім того, в умовах роздержавлення інвестиції у знецінений капітал являють собою деінвестиції або інвестиційний процес стримування, оскільки немає сприяння утворенню виробничого капіталу і, відтак, у нашому випадку, накопиченню реального капіталу.

Таким чином, питання, пов'язані з інвестиційним забезпеченням програмно-цільового економічного розвитку та створення інвестиційного середовища є одними з найважливіших як для економіки в цілому, так і для її суб'єктів зокрема. Економічна ситуація в державі складається залежно від дій різних факторів. Але в кінцевому результаті стримування накопичення капіталу для забезпечення відтворення національного капіталу є найважливішою проблемою з економічної точки зору. Інакше кажучи, держава та економіка постійно відчували під час роздержавлення недостатність коштів для фінансування капіталовкладень.

Ефективність фінансового програмування національної економіки обумовлена тим, що, з одного боку, фінансові ресурси є необхідною передумовою для здійснення цілеспрямованих змін у реальній економіці, з іншого – основні фінансові інструменти перебувають під контролем держави: державний бюджет, податки, грошова база, міжнародні резерви, заходи фіскальної, монетарної та валютної політики, контроль за внутрішнім попитом і пошук економічного оптимуму та рівноваги платіжного балансу. Заходи макроекономічної політики покликані поліпшити ситуацію із платіжним балансом. Державні фінансові програми передбачають досягнення істотних змін у національній економіці і повинні мати перспективну спрямованість. Фінансові програми передбачають оцінку поточної макроекономічної ситуації та вимагають здійснення комплексу регуляторних заходів (дефіцит національних заощаджень може передбачати необхідність коригування бюджетно-податкової, валютної та торгівельної політики).

Планами фінансового програмування національної економіки не передбачається встановлення точних показників щодо розвитку економіки у прогнозованому періоді; створені програми економічного розвитку країни слугують організаційною основою втілення в життя певної економічної стратегії держави за умови узгодження всіх елементів макроекономічної політики; з іншого боку, фінансове програмування виявляє і залучає в економічний кругообіг усі внутрішні та зовнішні ресурси, необхідні для досягнення цільових орієнтирів економічного розвитку нації.

Ці положення також, мають загальний характер рекомендаційного плану, але конкретний перехід від державного централізованого способу фінансування економіки до способу залучення інвестицій зовнішніх та внутрішніх спричинив при створенні бази фінансування значну кількість суперечливих одна одній економічних дій, які не сприяли відновленню інвестиційного процесу, а навпаки, дезорганізували економіку і були серйозною перешкодою на шляху економічного росту нації.

***Annotation.** Some theoretical and practical problems, which have the substantial value at the analysis of creation of the programs of economic development, are expounded in the article.*

Key words: investments, macroeconomic programming, government financial programs.

УДК 338.0 і 2 .330.341.1 (477)

Ж.А. Шевчук, к.і.н., Подільського державного й аграрно-технічного університету.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ТРАКТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Державна регіональна політика – це створення рівноцінних умов для збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів України, це – забезпечення соціальних стандартів життя для кожного громадянина нашої країни незалежно від місця його проживання, це – поглиблення процесів ринкової трансформації і максимальне підвищення ефективності використання потенціалу регіонів.

***Ключові слова:** регіональна політика зростання, регіональна політика вирівнювання, стабілізаційна регіональна політика*

Головною метою державної регіональної політики є створення рівноцінних умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів України.

Однак статистика свідчить, що різниця між регіонами за останні 10 років критично зросла. Так, різниця між показниками максимального і мінімального валового внутрішнього продукту по регіонах на кінець 2006-го року сягнула 11 разів, з капіталовкладень – 12,3 рази, із соціальної допомоги населенню – 4,8 рази, з рівня іноземних інвестицій – 46 разів. Водночас і різниця в доходах на душу населення між окремими областями становить 35-45% – тоді як за міжнародними стандартами цей показник не повинен перевищувати 20%.

На жаль, існуючі форми організації влади як на регіональному і місцевому, так і на центральному рівні залишаються малоефективними і непридатними для динамічного реформування економічних процесів, які відбуваються сьогодні в регіонах. До сьогодні уряд проводив таку регіональну політику, яка